

LAKIALOITE 92/2005 vp

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että vaikeavammaisen henkilö olisi oikeutettu henkilökohtaiseen avustajaan. Tämän oikeuden tulisi olla subjektiivinen eli kunnan erityisjärjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluva tukitoimi.

PERUSTELUT

Henkilökohtainen avustaja on välttämätön, jotta vaikeavammaisen henkilö voisi elää mahdollisimman samanlaista elämää kuin muutkin. Avustajajärjestelmä on myös ainoa itsenäinen tukimuoto, jolla tosiasiallisesti voidaan turvata vaikeavammaisen henkilön lailliset ja itsemääräämisoikeudet. Vaikeavammaisen tarvitsee apua lukuisissa arkisissa toimissa, kuten pukeutumisessa ja peseytymisessä, mutta henkilökohtainen avustaja auttaa myös viranomaisasiointinissa, opiskelussa ja jopa ansiotyössä. Henkilökohtaisen avustajan epääminen johtaa pahimmillaan elämän laadun heikkenemiseen, syrjäytymiseen ja jopa laitostumiseen. Tästä syystä henkilökohtainen avustaja vaikeavammaiselle henkilölle on saatettava ns. subjektiiviseksi oikeudeksi eli kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi tukitoimeksi.

Kunnilla on kunnallisen itsehallinnon nojalla tiettyjen palvelujen ja tukitoimien turvaamisessa melko paljon harkintavaltaa. Vammaisen ihmisen asuinpaikka vaikuttaa merkittävästi siihen, minkä tasoisena hän saa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja tukitoimia. Puitelakityyppisen lainsäädännön voimassa ollessa ihmisille ei voida aina turvata heidän tarpeidensa mukaisia palveluja. Osa tällaisista palveluista on kuitenkin perusedellytys vammaisten henkilöiden arkipäivän suoriutumiseksi. Määrärahojen puutteeseen vetoaminen henkilökohtaisen avustajan epäämisessä on kuitenkin kyseenalainen perustelu. Tosiasiassa henkilökohtaisen avustajan myöntäminen vaikeavammaiselle on kunnan kannalta kaikkein edullisin ratkaisu vammaisen palvelujen tuottamisessa. Monien muiden, muutoin erillisten tahojen tuottamien palvelujen, kuten esimerkiksi kuljetuspalvelujen, tarve vähenee ja mahdollisesti voi jopa loppua kokonaan, jos vammaisella on apunaan toinen, ammattitaitoinen ihminen.

Vaikeavammaisen mahdollisuus valita itse avustajansa tulee turvata. Ensisijaisesti avustaja-

järjestelmän tulee perustua siihen, että vaikeavammainen itse toimii henkilökohtaisen avustajansa työnantajana. Työnantajana toimimiseen liittyvien teknisten asioiden ulkoistaminen on mahdollista, mutta mikäli työnantajana toimii juridisesti joku muu kuin vammainen henkilö itse, kyseessä ei ole henkilökohtaiseen avustajajärjestelmään perustuva tuki vaan jokin muu — esimerkiksi palveluasumiseen liittyvä — tukimuoto. Vaikeavammaisen toimiessa itse työnantajana avustajan työ ei myöskään aiheuta investointi- ja hallinnointikustannuksia.

Henkilökohtaisen avustajan osalta tulee aseuksella säätää tarkemmin palvelun järjestämisestä ja laajuudesta, kuten nyt säädetään mm. kuljetuspalveluiden perusteista.

Lakialoitteen toteuttamisen lisäkustannukset nykytilanteeseen verrattuna olisivat vuositasolla noin 39 miljoonaa euroa. Kustannuksia arvioitaessa on otettava huomioon se, että jo tällä hetkellä osalla vaikeavammaisista on henkilökoh-

tainen avustaja. Osa Suomen kunnista on järjestänyt tämän palvelun esimerkillisellä tavalla.

Lakialoitteen toteuttaminen aiheuttaa kunnille lisäkustannuksia, joiden kattaminen olisi paljon yksinkertaisempaa, mikäli valtio ei ottaisi kunnilta pakkolainaa. Hallituksen esityksestä valtio ei maksa kunnille kustannusjaon tarkastuksen perusteella kuuluvaa osuutta heti, kuten olisi pitänyt, vaan siirtää maksuveloitteensa pitkälle tulevaisuuteen.

Hallitus on lykännyt kunnille kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia maksettavaksi seuraavasti:

vuonna 2006	63 milj. euroa
vuonna 2007	63 milj. euroa
vuonna 2008	144 milj. euroa

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (380/1987) 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

— — — — —
Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkasta ja palkkaamisesta välittömästi aiheutuneet kulut, asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuneet kohtuulliset kustannukset, jos

hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä hän ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eero Akaan-Penttilä /kok
Jouko Laxell /kok
Ahti Vielma /kok
Irja Tulonen /kok
Martin Saarikangas /kok
Petri Salo /kok
Olli Nepponen /kok
Kaarina Dromberg /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Marjo Matikainen-Kallström /kok
Tuija Nurmi /kok
Pertti Hemmilä /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Esko Kurvinen /kok
Maija Perho /kok
Jyri Häkämies /kok
Jere Lahti /kok
Paula Risikko /kok
Juhani Sjöblom /kok
Lasse Virén /kok
Timo Seppälä /kok
Reijo Paajanen /kok
Ben Zyskowitz /kok
Kalevi Lamminen /kok
Jari Vilén /kok

Jari Koskinen /kok
Lyly Rajala /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Marja Tiura /kok
Jyrki Katainen /kok
Heikki A. Ollila /kok
Marjukka Karttunen /kok
Sari Sarkomaa /kok
Ulla Anttila /vihr
Virpa Puisto /sd
Pehr Löf /r
Roger Jansson /r
Lauri Oinonen /kesk
Päivi Räsänen /kd
Bjarne Kallis /kd
Leena Rauhala /kd
Pekka Vilkuna /kesk
Suvi Lindén /kok
Anne Holmlund /kok
Raija Vahasalo /kok
Pentti Tiusanen /vas
Erkki Virtanen /vas
Marjaana Koskinen /sd
Osmo Soininvaara /vihr